

CIJENA lista: U pretplatu
za čitavu god. K 36—,
za polugodište K 18—,
tromjesečno K 9—, mje-
sečno K 3 60, u malo-
prodaji 12 f. pojedini broj.
OGLASI primaju se u
opravi lista trg Custoza 1.

Godina III.

U Pulj, subota 27. listopada 1917.

Broj 827.

Naše čete prešle talijansku granicu.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

Na srednjoj su Soči austro-ugarske i njemačke bojne sile u silnom napredovanju prekorale crtu Kobarid-Auče. Kretanju je od jučer u jutro pogodovalo lijepo vrijeme. I na visoravni Banjščica-Sveti Duh sve do okolice brda Sv. Gabrijele bio je otpor Talijana slomljen. Neprijatelj kani napustiti čitavo ozemlje, kojega je iskupio u jedanaestoj sočkoj bici uz život mnogo tisuća. Na kraškoj su se visoravni razvili uz nepromijenjeni položaj mjestimice živahni bojevi. Sunak je saveznika uzmagao u dva dana borbe nakoletati neprijateljske crte na 50 kilometra širine. Kod Talijana, koji uzmiču, vlada mnogostruko najveća smetnja. Mnogobrojne su skupine morale posve odsječene na otvorenom polju položiti oružje. Velike mase topova sastavljene iz svih kalibra, i nepregledne množine ratnog materijala pale su u ruke saveznika. Jedna je austro-ugarska divizija oduzela jugozapadno od Tolmina neprijatelju sama sedamdeset topova. Dosad je kroz sabiralište saveznika prešlo preko 30.000 zarobljenika i nabrojeno bje preko 300 zaplijenjenih topova.

Istočno i albansko bojište.

Nepromijenjeno.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 26. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta prijestolonasljednika Rupprechta: Uzduž čitave fronte u Flandriji bila je jučer i tečajem noći topnička vatra žestoka. Osobito je žestoka bila vatra od šume Houthouster do Hollebeke. Ondje se je ujutro povisila do bubnjarske vatre. Noćne su se djelomične navale Francuza i Engleza izdvojile svagdje pred našim crtama. Prema dosad stiglim vijestima uslijedile su iz osvitka dana na više mjesta fronte navale neprijatelja.

Položaj na ratlištima.

PULA, 26. listopada 1917.

Operacije u području Tolminske mostovne glavnice neobično povoljno napreduju. Crte su u tom prostoru bile popriječno 4 do 5 kilometara pomaknute naprijed. Cesta uz Soču između Tolmina i Kobarida te Tolmin i Avče u našem su posjedu. Zapadno od Tolmina bore se, sve kako se čini, savezničke čete na talijanskom tlu. Prvi je dio pothvata, naime osiguranje Tolminskog odsječka, riješen zauzećem visina zapadno od Volča, Kolovrata i Rute. Od Kobaridske se uvale razvija sad navala u smjeru doline Natizone i njegove ceste u dolini, dok savezničke čete u odsječku Avče jugozapadnim smjerom, uzduž toka rijeke Soče, tako pritištu da moraju Talijani visoravan Banjščica-Sveti Duh na vrat na nos isprazniti, ako hoće izbjeći toiru, da ne budu otkinuti. U savezu je s tim operacijama važna navala, poduzeta u odsječku brda Sv. Gabrijele, koja imade pogoditi sveze, koje vode sa zavrhanja Banjščice u Goricu. Ti položaji sjeverno od Gorice, koji sačinjavaju zapravo uporišta goričkog odsječka, imaju i za posjed grada velevažno značenje. Uz Kobarid i Tolmin sačinjava Gorica treće prometno središte na sočkoj fronti, preko kojega dalje mora voditi odluka u bici. Za Talijane je u ovaj čas od najveće važnosti, da pravodobno isprazne visoravan Bate i Banjščice, tojest, prije negoli ne zasagne sunak od Tolmina ovamo predaleko prema jugu, te Svetu goru, to najvažnije uporište sjeverno od Gorice barem tako dugo drže, dok nije akcija ispraznjavanja tako daleko dospjela, da uzmogne biti

Fronta njemačkog prijestolonasljednika: Iza jake topovske pripreve provallli su Francuzi sa sjevernih obronaka Chemin-des-Dames u ravnici Allette. Njihova je navala, pogodila prednje čete, koje su bile prošle noći dopremljene na južni obronak šume Pinon, te su uzete natrag iza kratke borbe na sjevernu obalu kanale Oise-Aisne. Kod toga nije pošlo za rukom, da se potpuno spremi prije posljednjih bojnih dana u rastrijeljenoj šumi Pinon uzidani topnički materijal. Na ostalim mjestima bojnog polja bile su iza uspješne odbrane neprijateljskog sunka naše čete prema osnovi preložene natrag iza kanala kod jugoistočno od Chavignona. Više puta je nastojao protivnik kasnije, da prekorači dolinu kanala. Naše su ga bojne čete svagdje bacile natrag. Na istočnoj su obali Moze jurili hrabri donjosaski bataljuni sa bacalima plamena u više nego 1200 metara širine na francuske postojanke u šumi Chaune, nadvladali posade i dopremili sa sobom zarobljenika. Više protinavala, koje je proveo neprijatelj, da opet osvoji svoje jarke, slomilo se je krvavo bez uspjeha. Kod ostalih je armada došlo kod oluje i kiše do mnogobrojnih bojeva izvidničkih odjela.

Istočno i macedonsko bojište.

Nijesu javljeni nikakovi važni događaji.

Talijansko bojište:

Izrabljujući uspjeh proloma kod Bovca i Tolmina provalljuju naše divizije dalje preko Kobarida i Ročinja. Čete su sjevernog krila druge talijanske armade, u koliko nijesu doprle u zarobljeničtvo, bačene i na uzmaku. U nedoljivom su prodiranju naprijed prekorale njemačke i austro-ugarske pukovnije, natječući se u djelovanju, stavljene im ciljeve, te su bacili neprijatelja iz jakih stražnjih položaja koje je kušao da zadrži. Pod našim su pritiskom počeli Talijani izpražnjivati i visoravan Banjščica-Sveti Duh. Mi se višestruko borimo na talijanskom tlu. Broj se je zarobljenika povećao na preko 30.000 ljudi, od njih 700 časnika, plijen na više od 300 topova, medju njima mnogo teških. Jasno je jesensko vrijeme pogodovalo jučer boju djelatnost.

Prvi majstor glavnog stajala Ludendorff.

ta akcija bez ovih izlazišnih vrata prema jugozapadu. Sa najsjevernijeg dijela bojne fronte, iz uvale Bovca, i sa najjužnijeg, kraške visoravni, nijesu još dosad stigle nikakove vijesti, iz kojih bi se dalo zaključivati na preobrat i u tim odsječcima. Iz južnog se Tirola ništa nova ne javlja.

U Francuskoj započese Francuzi pred dva dana akciju na jugozapadu Laona, o kojoj se ne može reći, da li je već svršena sa uzmakom fronte za kanal Oise-Aisne, poduzetim sa njemačke strane. Njemački su položaji u tom odsječku bili medju Vauxaillonom i Brayeom pomaknuti preko kanala u obliku kruga, tako da su Nijemci imali za svojim leđjima dio kanala Aisne-Oise te su se medju kanalom i neprijateljskim položajima nalazili kao na nekom otoku. Ovaj, za djelomično poduzeće vanredno ugodan položaj, ponukao je novog načelnika francuskog gen. stožera, da odabere ovaj odsječak za navalu. Nakon neuspjelih pokušaja pošlo je Francuzima za rukom, te su sa zapada i juga prodrli prema križištu u odsječku Chavignon i pomakli naprijed svoje linije za popriječno 1 km. od kanala Aisne-Oise. Uslijed ugrožavajuće blizine rijeke za leđjima, smatralo se je njemačko vojno vodstvo prinuđenim da pomakne čete za kanal. Ovaj uzmak izvršio se je na fronti od 15 km. od Braye do Vauxaillona. Napušteno zemljište mjeri od prilike 40 četv. kilometara. Nije isključeno, da će Francuzi kušati, da iskoriste početni uspjeh, pogotovo kada se olakšujuća akcija u Francuskoj obzirom na ugražavajuću ofenzivu na talijanskoj fronti može smatrati moralnom dužnosti saveznika. — U Flandriji je sa strane Engleza započeo novi navalni udarac.

London i zračne navale.

„Berliner Tageblatt“ prima iz Haaga:

Velik dio engleskih novina ispunjavaju sad raspravljanja o njemačkim zračnim navalama, osobito o onima na Londonu. Govori se o uvjetnom i bezuvjetnom ogorčenju, raspreda se o pitanju, bi li se, ne bi li se poduzele mjere za odmazdu, a govori se javno i o tehnicima obrambe pojedinca i ukupnosti. Prošao je onaj stadij, kad se je na daleko i široko raspravljalo o tom, mora li se pučanstvo upozoravati na dolazak neprijateljskih letjelica ili ne. Složili su se sad u tom, da se mora upozoravati; tako sad voze u takovim slučajevima po cestama londonskim automobil sa napisom: „take cover“ („traži krišće“), a redarstvenici obilaze na dvokolicama i najmanjim ulicama i u sav glas viču istu opomenu. Osim toga se ore gradom signali na opomenu. Ako je moguće, navadja se, kad će letjelica po svojoj prilici ozvanuti. Svršetak se pogibelji javlja također i to istim načinom: „all clear“.

Za pučanstvo leži sad pitanje u tom, kada da se skloni. „Neka se“, veli se pod konac jednoga članka u listu „Times“, „potraži zaštitu negdje, gdje se nalaze čvrste zidine, i neka se nastoji, da se zakloni što dublje“. Dakle u podrumu. Rad toga je sad mnogo podruma u Londonu i u pokrajini veoma udobno uređeno. Mnogi računaju najmanje na to, da će se morati češće sklanjati ovamo, a drugi na to, da će morati boraviti ovdje dulje vremena. Zato je ovdje uređen čitav niz naredaja za rasvjetu, a pobrinuto je i za toplinu; ljudima postaje nekako omiljenije mjesto, u kojima imadu uživati sigurnost, a ujedno i uzrujanost. Postaje športom, imati udoban, dobro opremljen podrum. Velike kuće, koje moraju zakloniti sve svoje ukućane, nemaju dabome tako lagane zadaće. U svem se može uzeti, da može sad u vrijeme pogibelji veoma velik dio pučanstva bez truda iščekivati ispod zemaljske površine.

A kako je sad pod zemljom za vrijeme zračne navale?

Svi stručnjaci kažu: „Raspršite se, što više je moguće“, a to se čini tako, da se „druge raspršuje“. Neka pjeva, neka deklamuje, onaj, koji znađe, djeca se moraju zabavljati takovim igrama, da dolazi do huke. Nekoje su kuće nabavile već i ogromne fonografe. Izvrsno je sredstvo, uvjeravaju nekoji, proti zračnim navalama trajno uživanje vrućih pića, ali dakako bez alkohola. Neka se puši. U toj su točki zračne navale promijenile običaje u Londonu. Prodavači javljaju o silnom porastu prodaje smočica. Smotke se nasuprot mnogo manje traže. I tu, kao da je više na štetu nego na korist duševnom miru.

Uostalom nije u Londonu sad, kao prije, više u modi, da se prkosi pogibelji. U početku je zračnih navala bilo mnogo ljudi mnijenja, da je „čovjek najsjeguriji ondje, gdje se nalazi“. Kod zračne jedne navale, koja je pogodila bila ponajviše sudbenu četvri, stavio se je bio sudac Methuen na spomenuto stanovište prigodom javne sudbene rasprave i prikorio podvornika radi njegove naglosti i vike, a li deset sekunda kasnije, veli kronista, nazvalo se je čitavo sudište zajedno s optuženima u podrumu. Danas znađe u svom stalnom horavištu svaki, kuda mora da se iza signala na opomenu sklene.

„Take cover“ je signal za to, da se potraže „čvrste zidine“, a pogibao otvara svaka vrata. Mnoga se od ovih vrata, a osobito u svratištima, drže otvorena i ljudi provalljuju u zaštitnu unutrašnjost. U svemu ide to bez počeočka. Bombe ili komadići obrambenih granata pogadjaju znatizeljnike, koji se zadržavaju na krovovima, prozorima i na ulicama — te one, koji te znatizeljnike u kritičnom momentu opominju na opreznost i razboritost.

Posve posebno je ali pitanje uporaba „tube“. „Tube“ je londonska podzemna željeznica, koja leži veoma duboko pod zemljom i do koje vode stepenice i liftovi. Isprvice su bile na glasu kao sklonište prvoga reda, nu one imadu svojih pogibelji, kako se je ispostavilo. U onim dijelovima

Londona, gdje je pučanstvo organizovano, podržavao se je uslijed razboritosti red u čekaonicama, na stubištima i postajama te željeznice, no u istočnim je dijelovima grada sa miješanim pučanstvom dolazilo uslijed nerazboritosti do pogibeljne stiske, do rušenja po stepenicama, u kratko, do velike panike. Pritužuju se na rdjavo ponašanje mladih ljudi prema ženama i djeci, javlja se o slučajevima smrti uslijed zgnječenja ili pregaženja.

Premda je bez sumnje nervozna napetost u Londonu uslijed zračnih navala bila porasla, to su se živci doskora privikli i prilagodili, a povrhu toga ublažuje navika i znatiželja svijest o pogibelji upravo u čas, kad je ova doprla do vrška. Neki — bez sumnje nepristrani — posmatraču pripovijeda o raspoloženju, koje je vladao nekog večera uz punu mjesecinu, kadno su se očekivale zračne navale, a nije ih bilo. Kazališta prilično puna, ali sveopća rastresenost, nezvjestan nemir, napadno mnogo ljudi, koji proti engleskom običaju žviždukaju, a još više ljudi, koji drže, posve prema engleskom običaju, ruke u džepovima. Unutrašnje neko raskomadanje života u glavnom gradu, nitko ne gradi osnova za sljedećih pet minuta — za ovaj večer. A tad, mnogo kasnije, kad do očekivane navale nije došlo, čuvstvo zapravo ne olakoćenja i odlanuća, nego prije čuvstvo razočaranja. Neodoljiva privlačivost, koju imade sve ono, što je izvanredno, nije se razvila do vrška, nije doprla do onog najvišeg stepena, za koji se je svaki bio pripravio. I zato razočaranje. Tako je bilo po prijetki poprilično sa svim jakim živčanim sustavima. Ostatak gubi već glavu, kad samo pomisli na pogibao, a posve malen dio vodi uopće paklenski život u „tubi“ ili u podrumu, a jedan, nešto veći dio nadzire na svoju ruku i uz vlastitu životnu pogibelj provadjanje propisanih mjera sigurnosti. Iz kuća ne smije dopirati a na ni tračak svjetlosti, nijedna svijeća gorjeti, nijedna svjetiljka na kolima biti upaljena. Ovi propisi bez sumnje nijesu bez vrijednosti i koristili, ali napadno je, koliko ljudi radi proti istima, i kako njihov broj radi sve većeg privlakanja na mogućnost pogibelji raste. Ali dapače i u napuća rasvijetljenim vakovima, koji su na željezničkoj pruzi uz one posve zamračene čekali na odlazak ljetača, čitaju se u novinama pritužbe, a nakon navala imade sva sliča takovih pritužba. Od svih londonskih kotara kao da je najakotuniji kotar Chelsea, gdje stanuje mnogo umjetnika, koji ostavljaju rasvijetljene prozore svojih slikarskih radionica i za vrijeme zračnih navala otvorene.

Kao značajku spominje ovdje još list, koji je neki londonski fanatik pisao bio listu „Daily Mail“, u kojemu izjavlja, da će strpljivo podnašati, ako mu bomba razori kuću od krova do podruma, ali da mu je bilo nepodnosivo, kadno je našao bio u podrumu svoje kuće bombu, koja nije eksplodirala. Zanimljivo je i to, da u Londonu ni izdaleka ne mrze toliko na aeroplane, koliko na zepelinceve.

Bosellijev kabinet odstupa.

: Rim, 26. (D. u.) Komora je iz govora Somminovog, dnevni red, koji glasi: „Komora odobrava izjave vlade“, sa 314 proti 96 glasova zabacila i proračunski provizorij samo na dva mjeseca sa 241 proti 36 glasova zabacilo. Kabinet će Bosellijev danas predati ostavku.

IZ RUSIJE.

: Petrograd, 23. Petrogradska brzopjavna agentura javlja: U pretparlamentu je držao ratni ministar Verhovski govor, u kojemu je uputio na sve daljnje prodiranje neprijatelja u rusko područje. Uza sve to da ne može neprijatelj narinuti Rusiji svoje mnijenje, jer ruska armada postoji unatoč svega i vršiti će svoju dužnost do kraja. Iza pokreta da su Kornilovljeva odnošaji između vojnika i časnika duboko uzdrmani. I povjerenje je četa prema vrhovnom zapovjedništvu oslabljeno, jer da su pukovnije vidjele koracati vojnike proti privremenoj vladi. Ministar je zatim prešao na svoj program. U prvom se redu moraju Kornilovjevi pristaše nadomjestiti pouzdanim čemennima, kako bi vrhovno zapovjedništvo i pukovnijski odbori mogli započeti u prijateljskom duhu sa radom za uspostavu bojne snage armade. Otpust godišta 1895. do 1893. da ne će te bojne snage ruske vojske oslabiti. Kao praktičnu će mjeru za uspostavu zapta predložiti vlada pretparlamentu prešnu zakonsku osnovu, prema kojoj bi se kod pojedinih pukovnija imali na temelju izbora ustanoviti disciplinarna sudišta, koja bi imala sve parnice u roku od od četrdeset i osam sati riješiti. Nadalje će uvesti sustav novčanik globa, čime bi bile taknute taknute pukovnije kao cjelina. Dopusti, plaća i obroci bi živeža bili kod takovih pukovnija znatno umanjeni. — General je

Aleksejev držao govor, u kojemu je medju ostalim kazao: Rusija proživljuje silno tjeskobno i tvrdo vrijeme, koje zahvaljujemo slomu narodnoga duha, koji je slom izazvan uslijed smrtno misli, da nijesmo više sposobni, da rat nastavimo i da osjećamo silnu potrebu za mirom odmah. Samo bi taj mir bio po Rusiju koban, jer bi, bez uspostave normalnog gospodarskog života, bez dobave kruha i goriva, bez jamstva za javnu sigurnost, Rusija iščeznula iz reda velevlasti, o kojima ovisi riješenje europskih pitanja. Armada ne može uz prilike, koje sad postoje u zaledju, računati na to, da postane opet jaka i da stekne opet zapt, nego si mora sama pomoći. — Ministar je mornarice započeo svoj govor s izjavom, da u ovaj čas stoji u središtu pozornosti Rigaški zaljev, i uslijed toga mornarica u istočnom moru, kojoj mora Rusija osigurati sva tehnička sredstva, kako bi s uspjehom mogla vršiti svoju dužnost. Slaba proizvodnja tvornica, koje rade za obranu, i razvoj prometa, sve bi se to, kazao je ministar, moralo znatno poboljšati. Stoga se mora radnicima s naglasom predložiti neophodna i najpreča potreba, da rade dan i noć, kako ne bismo budućeg proljeća bili slabiji nego sad. Govornik je govorio na to o sadašnjim odnošajima između časnika i mornara i ustanovio, da su u Revalu normalni, u Hoelsingforsu nasuprot silno napeti, gdje je protekla bila bratska krv. Ali krivnja radi toga ne leži niti na mornarima niti na časnicima, nego kod neprijatelja naroda, koji su htjeli njegovu propast. Prelazeći na pitanje glede zapta, ustanovio je admiral, da je ovo pitanje radi osobitih uvjeta pomorske službe osobito zaključasto. Razgovarano je sa zastupnicima posada, kojima je predložio potrebu, da pitanje glede zapta mirnim putem riješe. Ovaj je predlog naišao na živahno odobravanje kod mornara. Ministar je svršilo riječima: „Ja se nadam, da će se zapt uspostaviti konačno na temelju međusobnog povjerenja između mornara i časnika na svim brodovima, kako je već dobrovoljno bio uspostavljen na brodovima, koji su sudjelovali kod bojeva u Rigaškom zaljevu.“

SA RATISTA.

: Beč, 26. (D. u.) Iz ratnog se izvjestiteljskog stana javlja: Dogadjaji se na jugozapadnoj fronti razvijaju uspješno i na visoravni je Banjšćelca raskomadana neprijateljska fronta. Jedna je od naših divizija sama oduzela protivniku sedamdeset topova. Broj je zarobljenika i danas veoma velik i raste svakim satom.

: Beč, 26. (D. u.) U zastupničkoj je kući prihvatilo tečajem sjednice predsjednik dr. Gross riječ izjavio: Srdacim sam veseljem u stanju, da pripočim visokoj kući, e je naša divna armada, združena sa slavim našim saveznicom, postigla velikih uspjeha. (Živahno odobravanje i pljesak.) 30.000 zarobljenika, 300 topova i nepregledni je ratni pribor pao u ruke hrabre armade. (Ponovno burno odobravanje i pljesak.) Nestalo je od nas velike brige za našu pomorsku luku Trst, a nada se je u skorajnji časlan mir silno povećala. (Živahno dugotrajno odobravanje i pljesak.) Ostao saveznicim armadama uspjeh trajan, koracale da je od pobjede do pobjede! Njegovo Veličanstvo car Karlo I. i Njegova armada, neka živi! Kuća je oduševljena uskiknuća po tri puta živio!

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

24. listopada. Sjeverna, zapadna i jugozapadna fronta. Puščana paljba i tagana izvadnička poduzeća.

Rumunjska fronta. U okolišu Grozescija ispuštilo je neprijatelj otrovne plinove.

Kaukaska fronta. Ništa znatnoga.

Istočno more. Nepromijenjeno.

Rat u zraku. Dne 23. listopada napala su dva neprijateljska aeroplana naš privezani baion u okolini grada Seretha sa upaljivim tanelima. Baion se je zapalio te se brzo srušio na tlo, gdje je posve izgorio. Motrilac, poručnik Pošow, spasio se je pomoću padobrana.

Francuski:

25. listopada, 3 sata popodne. Sjeverno je od Aisne ostao tečajem noći položaj u odsječku Braye en Laonnais i Chavignon nepromijenjen. No fronti Chavignon-Majmúnsko brdo nastavile su naše čete napredovanje i stigle do dvorca Rosay. Broj od jučer na večer u tom predjelu učinjenih zarobljenika nadlazi 500. Živahni topnički pothvati u okolini Cerny-en-Laonnais, osobito u odsječcima Vany. U odsječku Vaux-Role raspršili smo njemačku patrolju, koja je pokušala, da se približi našim crtama istočno od Cernya. Smjeli su je pothvat kod Sapignetta, pred kojim je neprijatelj provadljao žestoko opstrjejavanje, izjavio.

Na lijevoj obali Moze djeatnost obostranog topništva u odsječku šume Chaume. U okolici smog Eparges proveli pojedinačne pothvate, koji su nam unijeli zarobljenika. Njemačka su ljetača izbacila dvije bombe na Nancy. Zrtava nije bilo. Tečajem noći od 24. listopada oborili su naši piloti 25 njemačkih zračnih ljetača i su se ova srušila bez kormila u njihove orte.

Političke vijesti.

Kandidatura kneza Bülowa za državnog kancelara.

„Internationale Korrespondenz“, glasio socijalno-demokratske većine, bavi se opširno pitanjem, tko dolazi u obzir kao nasljednik državnog kancelara dra. Michaelisa. Gospodin p. Kühmann, državni tajnik izvanjskog ureda, piše isti list, izazvao je ne samo kod liberačaca, nego uopće kod stranaka većine najbolji dojam, i nastavlja: „Kandidat je desnice, upravo kao i prigodom posljednje kancelarske krize, knez Bülow. Desnica je razazrla koprena preko toga, što je Bülow u jeseni 1908. povodom afere lista „Daily Telegraph“ ostavio cara na cjedilu“, i preko borba glede poreza na baštinu ljeti 1909. I centrum, kako izgleda, ne misli više na borbu Bülow-Dernburga proti „crnoj i crvenoj internacionali zimi 1906. i 1907. Upravo gospodin Erzberger, koji je u ono vrijeme prigodom kolonijalnih sablasti stajao u prvim redovima u borbi proti Bülowu, uporabljuje danas od dana u dan sve i sva, da pobudi prijazno raspoloženje za nekad tako omraženoga kneza. A za naknadnog posmatrača ne manjka ironičke dražesti promatratl, kako upravo one iste stranke staroga crno-modroga bloka, koji su u srpanjskim danima 1909. srušile kneza Bülowa, danas naprežu sve sile, da mu opet pomognu na konja. — Socijalna demokracija vidl u Bülowu — da se izrazimo kratko ali jezgrovito — političkog štetočinea. Ona znade, a s njom bi morali znati i svi, koji se iole razumiju u politiku, da je, u koliko uopće može da na pojednoga čovjeka pada krivnja radi jačne svjetsko-političke baštine, koju je morao da nastupi Bethmann-Holweg, taj čovjek knez Bülow. Blo on još tako spretn diplomatski tehničar, kao državnik se nije pokazao ni u unutrašnjoj ni u izvanjskoj politici. Kako je sigurno, da je knez Bülow znatno nadlazio svoga nasljednika Bethmanna-Holwega u spretnosti razvijanja parlamentarnih i izvanjsko-političkih senzacionalnih učinaka, toliko je s druge strane opet sigurno, da je Bethmann-Holweg silno natkriljivao svoga predšasnika u unutrašnjo-političkoj ozbiljnosti. Tomnjenje dijeli, kako se znade iz unutrašnje povijesti posljednje srpanjske krize, sa njemačkom socijalnom demokracijom i njemački car, koji se u one dane do skrajnosti protivio po desnici pogodovanoj kandidaturi kneza Bülowa. Stoga se možemo predbježno još nadati, da će i ovaj put uvažiti javno mnjenje, osnovano na predodžbama, kakovih bi nedoglednih posjedilaca i u unutrašnjoj politici moglo imenovati novo državno kancelarstvo kneza Bülowa. Budući, kako se uzima, ovih dana pozvani pred cara vodje parlamentarnih skupina, izjavlja dopisnik, to će mu, barem socijalno-demokratski zastupnici, posve otvoreno razložiti svoje mnjenje o kandidaturi kneza Bülowa.

Medjusranački su dogovori, kako javlja „Berliner Tageblatt“, odgodjeni, pošto bje izričito ustanovljeno, da u takozvanoj kancelarskoj krizi još nije pala nikakova odluka. Odgovorili bi se imali naredne sedmice nastaviti.

Francuska vladina kriza.

Iz Zeneve javljaju listu „Frankfurter Zeitung“, da je dne 21. listopada francuski ministar-predsjednik kroz čitav sat raspravljao sa državnim ministrom Barthou-om, što je općenito palo u oči. Pošto se je imala zastupnička komora sastati opet u utorak, to su se najkasnije do toga dana o podne očekivale promjene u ministarstvu. Sveopći je utisak, da je Ribot odviše dugo zavlacio sa svojim otpustom, i da ne koristi jednostavna promjena nekoliko ministarskih listica, pošto može vlada trajno obastati samo uz sudjelovanje radikalnih socijalista i vladinih socijalista. — List je „Temps“ upozorio na važnost, koju će imati za sve alijirce za sredinu studenoga sazvana konferencija antante. U ovoj bi se konferenciji, kod koje će sudjelovati i Udružene države, i koja se sastaje na poziv ruske vlade, poduzeti po Rusiji predložena revizija ratnih ciljeva. Potreba Rusije, da ograniči svoje obveze naprama Rusiji, postaje tako prešnom, da je Tereščenko, kako primjećuje Havas, zamolio za pospješene konferencije. Bez izričitog se uvjeravanja razumije sveza između ove konferencije antante i sadašnjeg jakog vrienja u francuskom, kao i u tajjanskom parlamentu. Skrajnja lijevica hoće da protura svoj upliv na vladu i spriječi,

kako se ne bi jaki, socijalističkim duhom zadojeni mirovni program ruske vlade, osobito osnova o budućem političkom i gospodarskom svjetskom savezu izlučio i nadoknadio najvještajem gospodarskog rata, koji bi se imao nastaviti iza ovog rata. Vlade će antante, ukrajno rečeno, imati da biraju između ruskih demokratskih i imperijalističkih tendencija. Stoga nije čudo, ako Poincare i njegovi ljudi iz petnih žila nastoje, da podignu na noge nacionalističko ministarstvo za dojučeršnju konferenciju antante. Radikalni je neki list ovih dana ne bez gorčine upozorio na to, da bi vlada Clemenceau-a naišla na mnogo odziva, jer je Clemenceau od godine 1871. ovamo zastupnik odmazde i jer veoma dobro engleski razumije, svojstva, kojih drugi ministri nemaju. Zašto dakle ne bi Poincare sklopio mir sa političarom, koji uz svu staračku nerazboritost, kako se je izrazio Sembat, posjeduje toliko prednosti? Socijaliste i radikale su dosad prilično nespretno postupali, i iz njihovog se novinstva razabire, da se huškanjem sa strane „Action française“ proti Malvyju osjećaju ozbiljno sprječavani.

Da li samo zabuna?

Pod tim naslovom piše „Zeit“: Zastupnička je kuća odobrila proračunski provizorij samo za četiri mjeseca, a ne, kako je vlada tražila, za šest mjeseci. Kod glasovanja, čini se, kako prolazi iz „Reichsratskorrespondenz“, da je učinjena pogriješka. Vladin predlog sadržaje imamo u § 3. tražbinu ratnih kredita od milijarda za 6 mjeseci. Medjutim sližen je u svim paragrafima, dakle također u § 3, rok pravovaljanosti proračuna od 6 na 4 mjeseca, a da nije ratni kredit bio primjerno smanjen. Iz toga slijedi, da je zastupnička kuća odobrila vladu razmjerno veći kredit, nego li ga je tražila. Doduše nije kuća imala namjere, da snizi ratni kredit, što bi bilo izazvalo slabu tumačenja. Zastupnička je kuća htjela skraćivanjem roka pravovaljanosti proračuna, ograničiti samo vladi vrijeme, za koje može raspolagati sa ratnim kreditima.

Navodni njemački gubici u rigajskom zaljevu.

Pokušaj, koji su Nijemci u rigajskom zaljevu poduzeli godine 1916. — kaže izvještaj ruskog admiralskog stožera od 22. listopada — izjavio se je kao onaj u godini 1915., pošto je bio poduzet sa slabijim silama. Kod zadnjeg je poduzeća neprijatelj upotrebio najveći dio svojeg brodogovja. Ova silna nadmoć omogućila je neprijatelju, da iskrcava brzo i uspješno; naše brodogovlje, koje je izgubilo svoju osnovku, moralo je nastojati jedino, da zadaje neprijatelju čim veće gubitke. U tu smo se svrhu upustili sa neprijateljem u bojeve, tijekom kojih smo upotrebili pomorska bojna sredstva, koja su nam bila na raspolaganje. Rezultat je ovih napreznaja bio taj, da je neprijatelj izgubio minama, torpedovanjem i topničkom paljbom 2 dreadnoughta, 1 krstaricu, 12 torpednjača, 1 transportni brod kao što i mnogo tražimuna, koji su svi bili učinjeni nesposobnima za boj. Njihov je daljnji udes nepoznat. Mi smo ustanovili samo gubitak 6 neprijateljskih torpedovka, od kojih su poljski topovi kapetana Žižke na otoku Moon potopili dva od manjeg tipa. Ostale su torpedovke bile uništene ili u boju li uslijed prašnuća mina. Podrtine torpednjače 64 vire još sada iz vode na pješćanoj plitvini Kasar Vieč. Osim toga su naše obalne baterije potopile 4 torpedovke. Mi smo izgubili linijski brod „Slava“ i veliku torpednjaču „Grom“. Ostali su brodovi ostali potpunom sposobni za boj.

Iz Španjolske.

Javlja iz Madrida: Uslijed istrage o okolnostima, pod kojima je pobjegla njemačka podmornica „UB 203“ iz španjolske luke, bio je njemački mornarički ataše von Krohn opozvan od njemačke vlade na izričitu želju španjolske vlade. Francuska bi vlada zamoljena, e bi dopustila slobodan prolaz dodijeljeniku, da se uzumogne vratiti u Njemačku preko Švicarske. — „Havas“ javlja iz Madrida o istoj aferi: Ministar mornarice je izjavio u ministarskom vijeću, da se je zapovjednik pobjegle podmornice obvezao poštenom riječi, da neće bježati, što je haš u opreci sa glasinama proširenim u tom pitanju.

Jubilej hrvatskog jezika.

Dne 23. listopada proslavljena bi na svečan način u hrvatskoj prijestolnici sedamdesetgodišnjica hrvatskog jezika. 23. listopada 1847. je u saborskoj sjednici predložio saborski odbor, pod predsjedanjem podkancelara Ljudevita baruna Bedekovića, ovo: neka se narodni jezik uzvisi na onu čast, vrijednost i važnost, koju je kod nas uživao dosada latinski jezik. Ovaj je predlog u saboru pozdravio oduševljenim govorom u hrvatskom jeziku

zastupnik varaždinske županije, Ivan Kukuljević. I predlog posta zakonski zaključak, koji se je počeo odmah provoditi. Njime je dovršena konačno jedna faza borbe, borbe protiv toga, da se Hrvatskoj namegne mađžarski jezik. Najprije su se protiv mađžarskoga jezika borili naši predjci s pomoću latinskoga, dok g. 1847. nijesu uveli hrvatski službeni jezik. „Isteklo je — rekao je Kukuljević u spomenutom govoru — više od polovice stoljeća otkad su stajali i redovi krajevine po državnim poslanicima svojim na ugarskom saboru godine 1790. pismeno se izjavili (u „Deklaraciji od 1. rujna g. 1790.“), da prije nego li dopuste, da im se narine mađžarski jezik, vole narodni jezik, koji i po Ugarskoj vlada velikim dijelom naroda, u javni svoj život uvesti i s njime zauvijek svakomu tudjemu zatvoriti vrata“. Nakon borbe od g. 1790. položio je sabor g. 1847., svojim zaključkom o uvođenju hrvatskoga jezika kao službenoga, temelj modernoj Hrvatskoj, pošto je naš jezik onda već 12 godina — od g. 1835. — vladao u hrvatskoj književnosti. Važnost su ovoga zaključka upoznali već i savremenici, pa je u tom pravcu zanimljiv članak Ljudevita Vukotinića u Gajevim „Novinama“ od 13. studenoga g. 1847. Sve se je to — sa dugotrajnim razvitkom i uz napetost, poznate iz naše ustavne i političke historije — dešavalo neposredno prije čuvenih godina 1848. i 1849. „Sabori od g. 1845. i 1847. — kazuje Ferdo Šišić, govoreći o tom doba — označuju pobjedu one narodne misli, što je izišla na međan pod barjakom ilirskim. Ali ovo je podjednako i rukavica, dobačena njenoj moćnoj suparnici, narodnoj misli mađžarskoj. Sukob bješe dakle neizbježiv, a izbio je punom snagom odmah na na zajedničkom saboru od godine 1847. i 1848.“ Sabori je zaključak od prije sedamdeset godina jedan historijski čin, kojim su nam naši predjci omogućili produženje narodne svijesti i afirmaciju narodne volje za pravi narodni život, kojemu je jezik ipak jedno od glavnih obilježja.

Atentati i dokumenti u Americi.

Nedavno buknuli su u brooklynskim skladištima žita veliki požari, koji su uništili mnogo natovorenog blaga. Uslijed toga poduzeća je vlada sve mjerne, da zaslijedi krivce, a to tim više, jer je dokazano, da se uništenje mnogih skladišta municije mora pripisati djelovanju njemačkih agenata. Sada javlja „Matin“ iz New-Yorka: New-yorški „Times“ javljaju, da je 19. o. mj. poduzeća američka policija raelju te napisala 60 njemačkih mehaničara, koji su radili u brodogradilištima. — Isti list javlja iz Washingtona, da se tamo očekuju senzacionalna otkrića. Lansing nastavlja dešifriranje Bernstorffovih depeša, od kojih imade već 400 u svojim rukama.

Njemačka velikodušnost.

Nijemci sami sebe hvale — jer ih drugi ne može uz najbolju voju da hvale — da su votirali vladu proračun, a da nijesu od nje zatražili nikakvih protukoncesija. To je, kažu, velikodušni patrijotizam. Oledajte čebe, kažu, gledajte Jugoslavena, kakve nečuvne zaltjeve stavljaju za gasovanje za proračun! Pogledajmo si bliže ovaj patrijotizam, pa ćemo doći do veoma zanimljivih konstatacija. Što je dao Nijemac sa votiranjem proračuna državi i vladi? Isto toliko kao i mi, koji nijesmo votirali. Zašto nijesmo Nijemci zatražili protustluga za ovo gasovanje? Naprosto zato, jer uz najbolju voju si nijesu mogli začeleti ništa više od onoga što već imadu. Nijemci imadu sve, mi nemamo ništa, oni imadu sva prava, mi nikakovo. Mi ne tražimo od vlade i države, da nam dade ono, što imadu Nijemci; mi tražimo puno manje, te bi u slučaju, da nam dade, sa oduševljenjem gasovali za proračun. Ali ako nam vlada dade ono, što imadu Nijemci, naime predpravice na sve ministarske stolice, predpravice u svim uredima, hrvatske škole u svim njemačkim mjestima, kao ih imadu oni u našima, naš jezik kao zapovjednički jezik vojske u čitavoj monarkiji, pa sve do maraka na našim napisima i do natpisa na bečkoj željezničkoj stanici — onda, gospodo moja! — jamčim vam, da neće ostati ni šezdesetgodišnjaci i sedamdesetgodišnjaci kod kuće, već će i žene na frontu, onda ćemo ostupiti vladi i državi čitavo svoje imanje, sve svoje posjede, sav novac, dati ćemo državi i zadnji kruh, žrtvovati i našu djecu, a komoli ne gasovati samo za jedan četrdesetmesečni proračun!

Viktor Hugo o ratu.

Vrijeme je došlo, pravo steklo svoju formu: savez sviju ljudi. Danas se sila zove nasilje, a ono je već pred sudom. Rat je stavljen pred sud, na tužbu roda čovječanskoga, civilizacija je pozvala istragu i otpočela veliki prestupnički protokol sa osvajačima i vojskovođama; historija je prizvata

kao svjedok, gola java stupa na vidik, obmana pada i junak u mnogim slučajevima nije ništa drugo već neka vrsta ubice. Narodi počinju da pojme, da veličinu kakvoga zločina ne može zločin da smanji, da ako je ubistvo zločin, gomića ubistava mora biti još i veći, ako je krasti sramota, onda osvajanje tudjih zemalja ne može biti slavno djelo, da blagodarenja u crkvama mnogo ne znače, da je ubijanje ubijanje, prolijevanje krvi da je prolijevanje krvi, da tu mnogo ne važi zvati se Cezar ili Napoleon, i da je pred licem vječnoga Boga svejedno kako zločinac izgleda, da li mu je glava pokrivena robijaškom kapom ili carskom krunom. Odajmo apsolutnim istinama svoje priznanje, prolijevimo rat. Ne, slava zbog prolijevanja krvi ne postoji. Ne, nije dobro i nije korisno gomilati lješine. Ne, nemoguće je, da život za smrt radi. Ne, o majkel to biti ne može, da rat, taj lopov, i dalje produži da vam krađe djecu. Ne, ne može biti da žena u svojim bolovima radja, da ljudi na svijet dolaze, da narodi oru i siju, da se jak poža djubri a radnik tvornice da plodi, da mislioci pronalaze da industrija čudesa stvara, da genije čuda čine, da užasna radna snaga ljudi pod zvijezdanim nehom napore i tvorevine umnožava i da kraj svega toga bude ona gnjusna međunarodna izlozba, koja se zove bojište. („Glas slobode“.)

Iz Srbije.

„Journal de Geneve“ javlja, da su nakon konferencija na Krfu, zastupnici jugoslavenskog odbora dr. Trumbić, dr. Trinjčić, Vasiljević i dr. Vošnjak, na želju srpskog nasljednika prijestolja Aleksandra, došli na srpsku frontu kao njegovi gosti. Na banketu u Solunu držao je nasljednik prijestolja govor, u kojem je rekao: Krfskim je ugovorom utvoren temelj budućoj državi Hrvata, Slovenaca i Srba. Srpska vojska i jugoslavenski dobrovoljci, lju svoju krv za nju. Dr. Trumbić je u ime jugoslavenskog odbora odgovorio kraljeviću Aleksandru, koji ljubi svoj narod i trpi s njime, služeći velikoj ideji potpune slobode od svakog nadvladja i sjedinjenja u jednoj državi. Orkestar kraljevske garde je na to zasvirao srpsku himnu i „Lijepu našu domovinu“. Na to su delegati jugoslavenskog odbora otišli na frontu, na kojoj se nalazi i bori srpska vojska. Vojska je oduševljena i jednodušno prihvatila krfski ugovor. „Rheinische Volkszeitung“ imade izvještaj, da je dr. Trumbić nakon sastanka na Krfu i Solunu bio nekoliko dana u Ženevi. Pokazivao se tamo oduševljen radi dočeka i boravka na Krfu, te kod vojske u Solunu. On i njegovi drugovi da su donijeli iz Krfa novu vjeru uz jednodušnu želju naroda srpsko-hrvatsko-slovenskoga. — Dr. Trumbić je držao predavanje, a nakon toga otputovao je u Pariz i London.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Domće vijesti.

Ozbiljna opomena porezovnicima u Istri. Zemaljska upravna komisija poslala je slijedeću okružnicu: Ponovno se pozivlje taj ured, da sa svom odlučnošću pozove prinosače, da plate bez daljnjeg otezanja zaostale poreze i to ne samo u interesu pokrajine i države nego i u vlastitom interesu buduće se zaostali porezi neće brisati i prema tome pasti će im na teret za-tezni kamati kao što i eksekutivni troškovi. Tim lakše moralo bi to uspjeti u sadašnje vrijeme počeo prinosači dobivaju izdašne svote prodajom vina.

Izdavanje živežnih iskaznica. Obznanjuje se ovime, da će se od nedjelje dne 28. o. mj. dalje izdavati živežne iskaznice kod općinskog ureda u Puli prama abecedi imena i to ovim redom:

Nedjelja,	dne 28. listop.	slovo A
Ponedjeljak,	" 29. "	slova B i C
Utorak,	" 30. "	" D, E, F
Srijeda,	" 31. "	" G, H, I, J, K
Četvrtak,	" 1. studen.	" L, M, N
Petak,	" 2. "	" O, P, Q
Subota,	" 3. "	" R, S, T, U
Nedjelja,	" 4. "	" V, W, X, Z

Izdavanje iskaznica biva od 8 do pol 12 sati prije podne i od 3 do 5 popodne.

NB. Neophodno je potrebno donijeti sobom crvenu legitimaciju i doći osobno.

Istodobno sa živežnom iskaznicom počam od istog mjeseca izdat će se također iskaznice za sapun, koje će vrijediti za 4 mjeseca.

U Bukovini posluju opet: 1. za obični pismovno-poštanski saobraćaj pošt. uredi: Berhometh na Seretu, Bilka kod Radutza i Ispas; 2. Za ukupni pismovno-poštanski saobraćaj pošt. uredi Russ. Banilla; 3. za pismovni i novčani saobraćaj pošt. uredi Waschkoutz na Czeremošu; ovaj ured i Mold. Banilla, također za ograničeni saobraćaj omotima.

U istočnoj Galiciji posluju opet: 1. Za pismovno-pošt. saobraćaj pošt. uredi Koledziany, Toustobaby i Zlotniki; 2. za pismovni i novčano-pismovni saobraćaj pošt. uredi Uscleczo i Zalucze i Jasien; 3. također za novčani saobraćaj Beremiany, Jasienow, Gorny Jezupol, Matyjewce, Nizwiska Oleszow, Rzepino, Tarnovica, Lesna, Tatarow na Prutu, Tlumacz, Uscie, Zielone i Zadarow.

Javna dražba. Danas u 3 sata poslije podne obdržavali će se u sudbenoj dražbenoj dvorani, ulica Arena br. 2, javna dražba ormara, ormarica, umivaonika sa ogledalom, okvira, živućeg stroj i drugih predmeta.

Prodaja riba. U slučaju, da prisprije riba prodati će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici živućih karata počevši od broja 1201.

Ured za nadziranje oļjena u Pazinu priopćuje, da je u svojoj zadnjoj sjednici odredio cijenu srednjeg vina od 7 i pol stupnjeva alkohola u konobi producenta za 300 (tristo kruna) po hektolltru. Za groždje, kojeg mošt ima 13 stupnjeva sladora, određena je cijena od 200 K (dvesto kruna) po kvintalu.

Glas iz Istre. „Novinama“ piše prijatelj iz Pazina o prilikama u našoj Istri ovaj list: Na jugu monarhije u Primorju jedina je velika državna gimnazija s hrvatskim nastavnim jezikom u Pazinu. Kako je ove godine u Istri u cijelom hrvatskom Primorju uslijed suše zavladao velika oskudica na živežu, moralo se pobrinuti, da se strano djaštvo nekako prehrani. Uslijed toga je profesorski zbor osnovao djačku kuhinju, u kojoj djaci dobivaju objed i večeru uz primjerenu cijenu. Tu je akciju poduprlo c. k. namjesništvo u Trstu te tako uz njegovu potporu može se donekle zadovoljavati potrebama. Dakako da je pitanje, hoće li namjesništvo kroz cijelu godinu priskrbivati živež. Bez toga pak djačka kuhinja ne bi mogla bitisati. Sto se tiče spora, koji je izbio bio u katoličkim hrvatskim redovima, mogu javiti, da ovdje nitko nije ni uz Petra ni uz Pavla, nego da svi žele i dalje raditi u ovim stranama u duhu hrvatskih, katoličkih i d. mokraskih načela. Različne nesuglasice i trzavice ne smatramo korisnim i podesnim u ovim ozbiljnim vremenima. Budimo svi dobre volje, da nam katolički pokret cvate i radimo u tom smislu svaki na svom polju pa ne ćemo imati vremena nijedan tražiti dlaku u jajetu. Sav je narod uz svoje dične zastupnike u carevinskom vijeću u Beču, pa dakako da pristaje svaki uz deklaraciju „Južnoslavenskog kluba“. Još je jedna važna novost, da je ukinut

na hrvatskoj gimnaziji njemački jezik kao nastavni jezik, kako ga je mislio g. Kauer uvesti za neke predmete. Tako je ta povreda uklonjena s dnevnog reda i manje je smutnje.

Prosvjeta.

Književna objava. Upravo su izašle dvije dalje knjige „Hrvatskih pripovjedača“, I to II. knj. VI. Nazor; Istarske priče. Cijena K 3.60 i III. knj. Dr. Tomo Kumičić: Erna Kristen. Cijena K 2.50 (poštarina za svaku knjigu po 20 fil.) — U zbirci „Istarske priče“ izlaze u novom, dotjeranom izdanju zajedno dvije raspačane već knjige: „Veli Jože“, što ga je izdala Matica Slavenska, i „Istarske priče“, što ih je izdala Matica Hrvatska. U „Velome Joži“, autor je, kao sluteći današnje krvave događaje na Soči, oertao vjekove borbe našega naroda: kmeta heroja. „Veli Jože“ izlazi sada u „Istarskim pričama“ posve prerađjen. U štampi su kao dvije dalje knjige dva nova hrvatska romana iz suvremenog života. — Knjige mogu se naručiti u svim boljim knjižarama ili kod izdavača: Dr. Branko Vodnik, Zagreb, Akademski trg 4.

Biblioteka za lijepe književnost. U Vrhu će uskoro početi izlaziti nova biblioteka pod gornjim nazivom. Biblioteka će izlaziti mjesečno. Cijena će pojedinoj knjizi biti 1 K. Biblioteka će donositi originale i prijevode boljih stvari iz svjetske književnosti. Rukopis se šalje na adresu: Stevan Benin, Veršec, Panceval ut. 81, a narudžbe i novac na adresu: Borislav Petrović, Veršec, Panceval ut. 27.

Studija o književnom radu Iva Vojnovića. Hrvatska knjižara u Sarajevu izdat će studiju g. Andaraena Wenzelidena o Ivu Vojnoviću, koja sadrži osvrt na cjelokupni dosadašnji rad g. Iva Vojnovića.

Razpis natečaja.

Za šolsko leto 1917/18 ima se podeliti jedan stipendij ustanove „Luxetich pl. Lichtenfeld“ letnih 300 kron. K uživanju tega stipendija so poklicani dijaki rimsko-katoličke vero od ljudske škole dalje do rednega svršetka naukov brez ozira na način studij in sicer v prvi vrsti ustanovnikovi sorodniki, ako bi pa teh ne bilo, revni dijaki sploh. Vsaki prosilec mora biti redni učenec v kakij javni šoli v Avstriji.

Prosilci za navedeni stipendij imajo vložiti svoje prošnje najkasneje do 10. novembra 1917 potom šolskega vodstva na c. kr. namestništvo za Primorsko, ter jih opremiti s sledečimi prilogami: s krstnim listom, z ubožnim listom, s sprječevalom o stavljenih osepnicah, z domovnico, s šolskimi sprječevali zadnjih dveh tečajev in slednjč z zakonitim rodovnikom, ako želè zadobiti stipendij iz naslova sorodstva.

Od o. kr. primorskega namestništva. Trst, dne 16. oktobra 1917.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 299 od 26. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Seidl.

Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: linjski liječnik dr. Tschada.

Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

ipak je nemoguće, pristati uz taj nazor. I uz izvršavanje je vojne dužnosti rat samo m o g u ć n o s t.

Kroz ovih je četrdeset godina, koje leže između ratova Napoleona I. ratova Napoleona III., udovoljavalo je u Evropi svake godine nekoliko milijuna ljudi svojoj vojnoj dužnosti, no posve je neznatan broj ovih doživio pravi pravcati rat. Ali i u onim slučajevima, kadne rat postaje činjenicom, ne može se isti staviti na isti stepen s umorstvom; jer umorstvo je zločin, to jest, namjerice zla nakana, uperena protiv posve stanovitog čovjeka, kojega hoću da ubijem. U ratu ne običava kod pojedinih vojnika, govoreći općenito, uopće ni postojati takova nakana, osobito kod današnjeg vođenja rata, gdje se puca iz dalekometnih pušaka i topova i veoma udaljenog i stoga nevidljivog neprijatelja. Samo u slučajevima, gdje dolazi mistinu do borbe iz bliza, nastaje po pojedinog čovjeka pitanje savjesti, kako imade da radi, na koje ali pitanje mora također svaki davati samo sam sebi odgovor.

Uopće rat kao sukob većih zajedničkih organizacija (država) međusobno po njihovim izvršujućim organima, to jest manjim organizacijama ili vojskama, nije stvar pojedinih u osobu, koje samo sudjeluju kod većine, i stoga je mogućnost ubijanja za pojedinca samo nešto slučajna.

Nije li ali stoga bolje, da se uopće ustežemo od vojne dužnosti, a time i mogućnosti,

Politeama Ciscutti.

Danas u subotu

velike kinematografske predstave sa sljedećim rasporedom:

Novost za Pulu! Sjajan uspjeh!

U blagajni zatvoren
drama u 1 činu.

Krabuljna igra ljubavi

veselolgra u 4 čina sa glasovitom umjetnicom HEDDOM VERNON u krasnoj toaleti od Madame von Pompadour.

Početak: 3, 4-30 i 6 s. pop.

CIJENE za ovaj film: Ulaznina za parter i lože K 1.—; lože K 1.60; zatvoreno sjedalo 40 fil.; galerija 30 fil.

I za djeću.

Kino „Crvenog Križa“

Ulica Sergija broj 34.

Danas
novi raspored

Početak od 2:30 do 8:30,

Neprekidne predstave.

Ulaznina: I. prostor 1 K; II. prostor 40 fil.

Ući se može kod svake predstave.

Ravnateljstvo si pridržava pravo promijeniti raspored.

Hrvati, Hrvaticice!

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Ćirila i Metoda“.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga“.)

(Nastavak.)

Rat je bio svagdje, ali, malo po malo istiskivan sve dalje i dalje, prijeti se, da će danas gotovo kao neukloniva pogibao buknuti na granicama dviju glavnih rasa, u koje se dijeli povjesničko čovječanstvo. Proces se sjedinjavanja približava svomu svršetku, no taj svršetak još nije nastupio. Misao je utjecaj žute rase na sveopću kulturu čovječanstva u najvišem stepenu nevjerovatan, i stoga sa povjesničkog gledišta nema razloga pretpostava, da je rat neposredno i konačno posve uklonjen. Je li to gledište ali za moralnu svijest čovjeka od potrebe?

Stvar se prikazuje, kako stoji: „Ma kakovogod bilo povjesničko značenje rata, u prvom redu on ipak nije ništa drugo nego ubijanje ljudi po drugim ljudima. A naša savjest osuđuje ubijanje, i uslijed toga smo mi svojom savješću obvezani na to, da se odričemo svakog sudjelovanja kod rata i potičemo druge, da čine isto. Pružamo li takav primjer i širim ovakav nazor, to upotrebljavamo jedino prava sredstva, da priredimo ratu kraj, jer jasno jest, da će rat postati nemogućim, čim se bude svaki pojedinac kratio, da obavlja ratnu službu.“

Da može ovakovo prosudjivanje rata biti uvjerljivo, bilo bi u prvom redu od potrebe, da se potpuno dijeli nazor, e rat, a i sama vojna dužnost nije ništa drugo nego umorstvo. No

da počinjamo umorstvo slučajno? To bi bilo bez sumnje ispravno, kad bi se ondje radilo o pravu slobodnog izbora. Tko već stoji na stanovitom stepenu moralne samosvijesti ili posjeduje osobito jako razvijeno sućuvstvo, taj dakako iz slobodnog poticaja može odabirati vojničko zvanje, nego kakovo drugo, mirnije. Sto se pako tiče zakonite, po državi tražene vojne dužnosti, to se mora, a da ne treba biti čovjek tkozna kako osobito zauzet za uredbu vojne dužnosti, koja imade očividnih šteta a sumnjivu korist, ipak priznati, e je uskraćivanje pojedinca, da se podvrgne toj zakonitoj odredbi, dogod ova kao takova postoji, veće zlo. Jer onaj, koji izmiče vojnoj dužnosti, z n a d e, da se mora stanoviti broj vojnih novaka n a s v a k l i n a č i n postaviti, i stoga mora mjesto njega biti drugi koji upozvan, to on natovaruje tim svojim postupkom posve svijesno terete vojne dužnosti svom bližnjemu, koji bi inače od te službe bio možda oslobođen. Ne gledajući na to, ne odgovara ali općeniti smisao takova uskraćivanja niti zahtjevima logike niti morala, jer vodi do toga, da je sam, kako bih izbjegao b u d u ć o j, još dalekoj mogućnosti, da slučajno moram ubiti neprijatelja, u i s t i t r e n u t a k naviještam mojoj državi rat i stavljam njezine zastupnike u nuždu, da poduzimaju čitav niz prisilnih mjera protiv meni, a samo zato, da bude meni uštedjeno problematično izvedenje slučajnog nasilnog čina u dalekoj budućnosti.

(Nastavlja se...)